

Quod tandem Joan. Scotum attinet, R. Permisso, quod ipsum dogma impugnavit de realitate presentie Christi; nihil adversariis prodest, sed e contra officit; nam continuo se illi opposuerunt coevi plures. Eum reprehendit HINC MARUS Rhemensis Lib. de predestin. cap. 31. (Patrol. t. 125. p. 296.) Confutavit ALDREVALDUS Tractatu egregio, qui extat Tom. 12. spicilegii Lucae Dacherii cum titulo: contra ineptias Scoti (v. Patrol. t. 124. p. 948.); ipseque Scotus suae diffidens causae, ac metuens, ne in Gallia damnaretur haereseos, clam profugit in Angliam. Igitur non PASCHASII, sed Scoti sententia nova erat, ac contra Ecclesiae sensum.

Nec refert, quod Ecclesia Lugdun. non continuo Scotum propterea damnaverit; non enim hinc sequitur, ab ea ideo comprobatam fuisse Scoti doctrinam; plures enim alios, summeque nefandos, ac inauditos errores idem docuerat, velut: 1. Mundum corporeum non conditum fuisse, nisi post Adami lapsum. 2. Humanitatem Christi in ipsius divinitatem post resurrectionem penitus mutatam fuisse. 3. Malitiam, poenasque daemonum aliquando finem habituras. 4. Omnes creaturas sensibiles post generalem corporum resurrectionem in humanam naturam fore convertendas. 5. Humanum corpus in animae rationalis naturam transiturum, atque id genus alia, quae extant in ejus opere de Naturis. Nec tamen propter foeda hujusmodi dogmata damnatus fuit ab Ecclesia Lugdunensi. Numquid ideo approbasse censenda est illa errorum monstra nobilis Lugdunensis Ecclesia? Nimirum Ecclesia haec in id unum tunc intenta erat, ut puram de gratia doctrinam propugnaret. Praeterea liber Scoti de Corp. et Sang. Dom. videtur non aequae fuisse cognitum; ac si cognitum fuisset, sufficienter reprobatus dici potest, quod eadem Lugdunensis Ecclesia L. de trib. Epistolis c. 40. (Patrol. t. 121. p. 1054.) universim de Scoto pronuntiet, *hominem esse in rebus Religionis stupendae stoliditatis*; sed et a NICOLAO I., PRUDENTIO Trecensi, Conc. LINGONENSI notatus sit ceu inimicus homo, qui zizania superseminaret. Quid viri talis prodesse potest auctoritas?

Dixi: *Permisso*; nam non directe, sed indirecte solum eum impugnasse dogma PASCHASII, alii volunt, videturque ex ASCELINO colligi. Hoc tamen certum, eum perspicaciorum suspicionem incurrisse; BERENGARIUM ex eo Scoti libro virus hausisse et sententias; unde et in Synodo VERCELLENSI an. 1050. Scoti liber concrematus est.

At, ut ad propositum redeamus, nunquam PASCHASIIUS ob dogma de reali praesentia assertum apud quemquam unquam vel levissimam notam contraxit, omnium vivus et mortuus celebratus encomiis, a Synodo PARISIENSIS an. 845., quae ob viri merita insigne privilegium Monasterio Corbeiensis concessit. Ab ENGELMODO Suessionensi in carmine panegyrico (Patrol. t. 120. p. 26.) dictus *Ecclesiae columen*; auctoritate Sedis Apostolicae Corbeiae levato e terra ejus corpore cultus est. Libello ejus pro instituenda juventute utebantur Episcopi; quod minime fecissent, si doctrinam Ecclesiae repugnantem protulisset. Ergo non PASCHASIIUS, sed e contra Scotus doctrinam novam toti tunc repugnantem Ecclesiae produxerat.

CAPUT III.

DE MODO, QUO CHRISTUS IN EUCHARISTIA REALITER PRAESENS EXISTIT.

Expenso ac vindicato hujus Dissertationis de Eucharistia dogmate facile primario de reali Christi in Eucharistia existentia, alia ordine succedit questio de modo, quo Christus in Eucharistia praesens fit, existitque. Modum hunc, vel actionem rectius, qua corpus et sanguis Christi in Eucharistia sistuntur realiter ac substantialiter, Catholici vulgari proprioque nomine *Transsubstantiationem* appellant. Etsi vero transsubstantiationis vocabulum pridem ante Concilii TRIDENT. aevum, atque in ipso Conc. LATERAN. IV. sub INNOCENT. III. esset usurpatum, Theologi tamen orthodoxi transsubstantiationem non omnes eodem sensu exponebant, quibusdam eam ita interpretantibus, ut illam fieri per conversionem totalem substantiae panis et vini in Christi corpus et sanguinem negarent, nimium praecoccupati philosophicae ac naturalis conversionis placitis. Sed his silentium indixit TRIDENT. Synodus Sess. 13. cap. 4. docens: *S. haec Synodus declarat, per consecrationem panis et vini conversionem fieri totius substantiae panis in substantiam corporis Christi Domini, et totius substantiae vini in substantiam sanguinis ejus, quae conversio convenienter et proprie a sancta catholica Ecclesia transsubstantiatio est appellata.* Unde hic disputatio potissimum remanet contra Lutheranos, quorum alii, resuscitato discipulorum BERENGARII systemate, *Consubstantiatores*, alii *Impanatores* appellantur, ut jam praemonitum num. 210.

ARTICULUS I.

AN IN EUCHARISTIA CORPUS ET SANGUIS CHRISTI SISTANTUR PRAESENTIA PER TRANSSUBSTANTIATIONEM? ET QUALEM?

Transsubstantiatio in genere est substantiae unius in alteram conversio. In naturali saltem pars substantiae veteris, scilicet materia remanet. Talem vero in Eucharistia catholica fides non sustinet. Unde hic quaeritur: an vi verborum consecrationis fiat vera transsubstantiatio, seu conversio totius substantiae panis et vini in Christi corpus et sanguinem?

278. *Dico.* Vi verborum consecrationis totalis fit transsubstantiatio, sive totius substantiae panis in corpus Christi, et totius substantiae vini in sanguinem Christi conversio. Est de fide catholica, clare id docente novissime Concilio TRIDENT. Sess. 13. cap. 4. cit., et specialiter ac decretorie definiente Sess. ejusd. Can. 2. Sed et ante in Decreto conversionem utriusque substantiae panis et vini in Christi corpus et sanguinem verborum Christi virtute fieri tradiderat Concilium FLORENT. Ac jam LATERAN. IV. relatum cap. *Firmiter* an. 1215; contra Albigenses, et tum temporis haereticos.

Prob. I. Ex S. SCRIPTURA. Verba Christi instituentis Eucharistiam : *Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus*, debent sumi in sensu proprio, ut probatum est capite præced., et nobiscum consentiunt Lutherani; et utriusque partis consensu ipsum Christi corpus demonstrant, non vero ejus duntaxat figuram : sed falsa essent hæc Christi verba, si remaneret substantia panis et vini; quia 1°. pronomen *hoc* juxta usitatum, sincerum et a fraude alienum loquendi modum designat rem totam, quam demonstrat; totum autem illud, si remaneat substantia panis, non esset corpus Christi; quia falsum est dicere : *Panis est corpus Christi; vinum est sanguis Christi*; cum inter hæc non detur identitas; ergo, ut sua maneat verbi Christi veritas, non potest remanere substantia panis et vini. 2°. Si remaneret substantia panis, pronomen *hoc* illam demonstraret; sed falsum est ex dictis, quod substantia panis sit corpus Christi; ergo. *Maj.* etiam *prob.* Quia, quando sub uno sensibili plures sunt substantiæ, pronomen *hoc* eam designat, quæ per propria sua accidentia est sensibilis, non vero aliam insensibilem, vel latentem, nisi prior substantia sensibilis, sit vel ex natura sua, vel ab hominibus ad hoc destinata, ut alteram latentem contineat, vel saltem de hoc constet auditori. Ita, qui clam, nemine conscio, in pane nummum includeret aureum, in arca hominem, male diceret demonstrato pane vel arca, non monitis ante vel post audientibus : *Hoc est aurum, hoc est homo* : at vero panis non est ex natura sua destinatus, ut corpus Christi contineat; nec usu hominum, nec Christus quidquam de hoc vel ante vel post verba sua innuit. Unde verba Christi consubstantiationem et impanationem simul perimunt.

Neque respondeant adversarii, nihil novi esse, ut res contenta de continente dicatur, etsi lateat in hac, ut non videatur : sic enim demonstrato calice, in quo est vinum contentum, recte dici potest : *hoc est vinum*. Sic de sacramento, sive signo rem significatam continente res significata prædicari potest; vera enim fuisset propositio, si quis de angelo, qui sub hominis specie apparuit Abrahamo, dixisset : *hic est angelus*, vel de linguis igneis, quæ visæ sunt in Pentecoste super Apostolos : *hic est Spiritus sanctus*.

Nam, ut ante dictum, et cap. præc. art. 2. de signo observavimus, ut res contenta affirmari possit de continente, hoc vel ex natura sua, vel ex hominum usu destinatum esse debet, ad rem continendam; vel saltem constare debet audienti, hanc rem in continente contineri, vel latere; sive hoc deinde constet, quia loquens de hoc alterum docet, vel quia res contenta se ipsam externe prodit. Ita vero accidit in allatis exemplis; omnibus enim notum est, calicem esse vas ad hoc destinatum : sic angelus prodebat externe, quod lateret sub forma hominis : sic et Spiritus sanctus in linguis igneis visibiliter operabatur movendo, agendo illas. At nec panis destinatus est ullo modo, ut corpus Christi contineat, neque hoc ullo modo exterius erat sensibile.

Nec regerant; sic etiam in nostra sententia falsa fore verba Christi : *Hoc est corpus meum*; eo quod species panis nec ex natura sua, nec ex usu sint ad hoc destinatæ, ut corpus Christi contineant; nam pronomen *hoc* necessario substantiam aliquam sub speciebus contentam demonstrat : si remaneret substantia panis, hanc, ex dictis, demonstraret utpote visibilem per accidentia propria; sed cum juxta nos substantia panis non remaneat, necessum est, ut Christi corpus demonstret.

Prob. II. TRADITIONE PATRUM, quorum plures jam laudavimus, qui panem in Christi corpus mutari, converti docent, sic, ut post consecrationem non maneat substantia panis, licet sensus aliter judicent; ideoque illis non esse fidendum.

Sic TERTUL. L. 4. adv. Marc. c. 40. ait, quod Christus acceptum panem fecerit corpus suum.

S. CYRILLUS Hierosolymitanus catech. mystag. cit. ait n. 20. quod post consecrationem non sit amplius panis et vinum; quod Christus vinum in sanguinem transmutavit, sicut aquam in vinum in nuptiis. En ipsius verba : *Aquam Christus aliquando mutavit in vinum : et non erit dignus cui credamus quod vinum in sanguinem suum transmutavit?*

S. AMBROS. de initiand. seu de Mysteriis cap. 9. n. 82. ut id persuadeat, argumentum sumit a divina omnipotentia : *Si tantum valuit sermo Eliæ ut ignem de celo deponeret, non valebit Christi sermo ut species mutet elementorum?... qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non potest ea, quæ sunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus est novas rebus dare, quam mutare naturas.*

S. CHRYSOSTOM. homil. 83. in Matth. (al. 82. opp. t. 7. p. 789. A.) Christum esse inquit, qui hæc dona sanctificat, et transmutat.

S. GREGOR. NYSSEN. orat. catech. cap. 37. (opp. t. 2. p. 536. D.) *Panis statim per verbum transmutatur, sicut dictum est a Verbo : Hoc est corpus meum.*

S. JOANNES DAMASCEN. Lib. 4. orthod. Fid. cap. 13. (opp. t. 4. p. 271. Edit. Lequien.) *Panis ipse et vinum in corpus et sanguinem Dei transmutatur. Si requiras, quonam pacto istud fiat? sat tibi sit audire, hoc fieri per Spiritum sanctum.*

S. GAUDENTIUS BRIXIENSIS Tract. 2. in Exod. (Patrol. t. 20. col. 853. B.) *Ipsè igitur naturarum creator et Dominus, qui producit de terra panem, de pane rursus, quia potest et promisit, efficit proprium corpus, et qui de aqua vinum fecit, facit et de vino sanguinem suum... Ne terrenum putes quod caeleste effectum est per eum qui transit in illud, et fecit illud suum corpus et sanguinem.*

THEOPHYLACT. in Matth. et Marc. et Joan. 6. ait, panem et vinum in corpus Christi et sanguinem converti, transelementari, transformari.

Sed hæc traditio tam perspicua sane nec cum consubstantiatione, nec impanatione conciliari potest; quod enim manet secundum totam substantiam, quomodo in substantiam aliam transmutari, converti, transelementari ulla proprietate dici potest? Eandem traditionem exhibent Concilia tum relatata ante, tum Græcorum celebrata sec. XVII. hac de re contra Protestantes. Commemorare satis erit Constantinop. Synodum an. 1688. celebratam, in qua dictum est : *Anathema Cyrillo (Lucari) dogmatizanti et credenti, non transmutari panem propositionis, et insuper vinum per sacerdotis benedictionem, et Spiritus sancti adventum, in verum corpus et sanguinem Christi.*

Verum hinc et alterum corrui, quod aiunt adversarii, conversionem, transsubstantiationem inventum esse PASCHASII RATBERTI in sec. IX. Omnes enim laudati Patres ante PASCHASIIUM pridem floruerunt.

279. *Obj. I. contra prob. 1^{am}. 1°.* Verba Christi : *Hoc est corpus meum*, non

essent falsa, etiamsi remaneret panis: quia hæc affirmarent præcise corpus Christi, quod revera adest.

2°. Falsum est, quod verba Christi conversionem panis in corpus Christi inferant; ergo. *Prob. Ant.* Vera est propositio demonstrato Christo: *Hic homo est Deus*; licet humanitas non sit conversa in divinitatem. Item vera est ista: *Verbum caro factum est*, etsi Verbum in carnem nunquam mutatum sit. Ergo et vera erit illa Christi: *Hoc est corpus meum*, etsi panis in corpus Christi conversus non fuerit.

3°. Non est necessum ad veritatem propositionis, ut pronomen *hoc* demonstrat totum sub speciebus objectis; ergo ruit fundamentum nostrum. *Prob. Ant.* Nam in hostia consecrata etiam juxta nos remanent accidentia panis, anima quoque et sanguis Christi; et tamen adhuc vera remanet propositio: *Hoc est corpus meum*; ergo et, licet remaneat panis. Item vera sunt hæc Christi alia verba: *Hic est sanguis meus*, etsi cum sanguine adsit corpus Christi; ergo et, etsi vinum simul adesset.

280. *Ad 1um. R. N. Ant. et rationem*; quia pronomen *hoc* demonstrativum significat id totum, quod continetur sub speciebus objectis; falsum vero est, si remaneret panis, totum illud sub speciebus panis contentum esse Christi corpus; quia falsum est dicere: *panis est corpus Christi*, cum realiter idem non sint, nec detur inter illa identitas, quod tamen requiritur ad propositionem affirmativam, ut vera sit.

Neque reponant Impanatores, quod, ubi hypostatica unio est, sit idioma- tum communicatio; igitur si dicatur, a Christo assumi panem in Eucharistia, etiam dici poterit, panem esse corpus Christi; nam communicatio idioma- tum ad solum subjectum et suppositum, quod commune et idem est, pertinet, non ad ipsas partes, quæ inter se distinctæ de se, non obstante aliqua unione, affirmari non possunt; sic *Homo* in Christo dicitur *Deus*; sed humana natura non dicitur *Divinitas*. Sic etsi corpus in Petro uniatum animæ et ambo in eadem subsistant persona Petri, falsa erit propositio: *corpus est anima*. Ita quoque in objecto casu hæc: *panis est corpus*. Quorum fundamenta uberius vide in Tract. nostro de Incarnat.; ubi de communi- catione idiomatum.

Ad 2um. R. N. Ant. Ad prob. C. Ant. N. Cons. Disparitas est quoad 1um. quod in data propositione *hic homo* supponat pro supposito, quod in recto impor- tatur, ut sensus sit: Suppositum terminans naturam hanc humanam est Deus, quod est verissimum; sed in hac propositione: *hoc est corpus meum*, pronomen *hoc* supponit pro substantia vel natura; et si remaneret proinde panis, hunc, ex dictis, demonstraret, essetque sensus: *panis est corpus Christi*, quod est falsissimum ex rationibus datis. Quoad 2um. disparitas est; quia per se constat, Verbum, utpote Deum, omnis veræ mutationis esse incapax; hinc et adversarii nobiscum contra Eutychianos textum sic expli- cant: Verbum naturam humanam assumpsit; panis vero mutationis est capax; et proinde ut vera sit propositio, panis in corpus converti debet; vel secus, cum $\tau\theta$ *hoc* substantiam designet, si adesset adhuc panis, hunc desi- gnaret, fieretque propositio falsa: *panis est corpus*.

Ad 3um. R. N. Ant. Ad prob. N. Cons. Disparitas est quoad primum, quia $\tau\theta$ *hoc* ex natura sua, et hominum usu, non accidentia, sed substantiam sub iis

latentem demonstrat; ergo vera perstat propositio, etsi remaneant accidentia: sed si remaneret panis, demonstraret hunc, sicque esset propositio falsa. Quoad *alterum*: in hac propositione, *hoc est corpus meum*, pronomen *hoc* illud solum demonstrat, quod est sensibilibiter præsens vel per species, vel per verba formæ, quæ sunt signa sensibilia et simul practica, vel efficientia id, quod significant; sed anima et sanguis Christi non sunt præsentibus sensibi- liter; non per species panis, ut per se patet; nec per verba formæ; hæc enim solum corpus significant, licet per concomitantiam, et indirecte etiam po- natur anima et sanguis; ergo adhuc manet vera propositio; secus vero ex dictis, si remaneret panis. Quoad *tertium*, eadem est responsio.

281. *Obj. II. Ex Patribus.* Hi aperte tradunt, in Eucharistia remanere naturam, imo substantiam panis; ergo nulla ibi conversio vel transsubstan- tiatio fit.

Prob. Ant. 1°. Ex S. CHRYSOSTOMO, qui epist. ad Cæsarium (opp. t. 3. p. 743.) disputans contra Sinuistas, sive Apollinaristas, e quibus Euty- chiani orti, ut ostendat, duas esse naturas integras, impermixtas, unum tamen in Christo filium esse, et personam unam, exemplo utitur Eucha- ristia (p. 744. C.): *Quemadmodum*, inquit, *panis divina illum sanctifi- cante gratia, mediante sacerdote liberatus est appellatione panis; etiamsi natura panis in eo permanserit, et non duo corpora, sed unum corpus Filii prædicamus.*

2°. Ex THEODORETO, qui Dial. 2. *Inconfusus*, contra Eutychianum, quem Eranistam vocat, ait: *Neque symbola mystica post sanctificationem recedunt a sua natura. Manent enim in priore substantia, et figura, et forma, et videri tangique possunt, sicut et prius: intelliguntur autem ea esse quæ facta sunt, et creduntur, et adorantur, ut quæ illa sint quæ creduntur.* (opp. t. 4. p. 85. C.)

3°. GELASIUS L. de duab. Natur. contra Eutychianos (Bibl. mag. PP. t. 4. part. 1^a. col. 422. E.) ait: *Certe sacramenta, quæ sumimus corporis et sanguinis Christi, divina res est... et tamen esse non desinit substantia vel natura panis et vini; ergo.*

R. D. Ant. Per naturam et substantiam intelligendo proprietates natu- rales, quo sensu frequentissime illæ voces sumuntur a Scriptoribus antiquis græcis et latinis C. Intelligendo substantiam categoricam harum proprie- tatum radicem, quæque accidenti opponitur N. Sed perquam frequens fuit antiquis illa naturæ, substantiæ pro rei accidentibus, proprietatibus acceptio. Sic TERTUL. L. de anima cap. 32. *duritiam* lapidis, ejus naturam vocat; sic CHRYSOSTOM. homil. 12. in Genesin (opp. t. 4. p. 94. E.), de igne fornacis Babylonicæ divinitus impedito, quominus tres pueros læderet, ait: *Domini- nus prout vult, unumquodque elementorum in contrariam vertit substantiam.* Sic HILAR. Comment. in Matth. c. 10. n. 24. *Corpus*, inquit, *per fidem morti- ficatum in naturam animæ evadit.* S. AMBROS. in Hexameron L. 3. cap. 2. n. 9. ait: *Discant naturam posse converti, quando petra aquas fluxit, et ferrum aquæ supernavit.* Sic consuetudo, mores natura dicuntur, juxta illud Horatii: *naturam expellas furca, etc.* S. AUG. in Ps. 68. conc. 1. n. 5. Adamum dicit *lapsum esse a substantia, in qua creatus fuit.* Et demum innumeris prætermissis, THEODORETUS Dial. eod. (p. 85. C.) substantiam su-

mit pro qualitatibus et accidentibus de corpore Christi resurgentis, scribens, illud *corporis retinuisse substantiam, quia retinuit priorem formam, figuram, circumscriptionem*. Ita nimirum tum varie sumebantur eae voces, antequam ad significationem certam figerentur a schola. Ac revera naturam, substantiam sumunt Patres, qui obijciuntur, pro congerie proprietatum, et accidentium.

Ac 1°. CHRYSOSTOMUS; id enim 1. perhibent hae ejus verba: *non duo corpora, sed unum corpus Filii praedicamus*; sed si remaneret panis vera substantia, quid prohiberet, in Eucharistia duo praedicari corpora? 2. Ex S. Patris scopo; agit enim contra Apollinaristas, docentes, Verbum habuisse ab aeterno carnem seu substantiam humanam cum divinitate permixtam, sed sine affectionibus ac proprietatibus naturalibus, sine forma, effigie, circumscriptione, etc.; in Incarnatione vero Verbum assumpsisse has affectiones et proprietates; in iis passum esse, divinitate animae humanae vices supplente; tandem illas rursus deposuisse post ascensionem. Ita nos EPIPHAN. docet Hæc. 77. ex ATHANASIO; GREGOR. Naz. epist. ad Nectarium; FACUNDUS L. 9. cap. 7. Igitur CHRYSOST. dum contra Apollinaristas intendit probare in Christo naturae humanae substantiam, non illam categoricam quaeque illarum proprietatum radix est, probare intendit, sed affectiones illas, quia has solas negabant Apollinaristae; ergo et dum has probat ex Eucharistia, naturam panis sumit, non eo sensu, quo nos modo, sed pro panis proprietatibus, accidentibus; quia alias inepta fuisset, et plane a controversia aberrans S. Patris argumentatio.

2°. THEODORETUS et GELAS.; nam 1. id pariter eorum scopus demonstrat; agunt enim contra Eutychianos, erroris Apollinaristarum haeredes; idemque probare intendunt contra priores, quod contra Apollinaristas CHRYSOSTOMUS. 2. Quoad THEODORETUM peculiariter; quia Dial. 2. eod. jam convenerant Orthodoxus, et Eranistes Eutychianus, panem consecratione *mutari* in Christi corpus; igitur in objecto textu necesse est, naturam, substantiam sumat pro accidentibus; ac reipsa ratiocinium suum hoc concludit argumento, ibid. Natura, substantia panis (scilicet affectiones, proprietates juxta controversiae statum et scopum) non mutantur consecratione... *Corpus (Christi) priorem habet formam et circumscriptionem, et ut semel dicam, corporis substantiam*; ubi evidens est, substantiam a THEODORETO pro hisce proprietatibus sumi. 3. Quoad GELASIMUM, quia et hic transsubstantiationem diserte praedicat Lib. cit. de pane et vino: *Sicut in hanc, scilicet in divinam transeunt (panis et vinum), Spiritu sancto perficiente, substantiam; permanente tamen in sua proprietate naturae*. Caeterum GELASIMUM hunc non fuisse Romanum Pontificem, ut perperam aiunt adversarii, sed GELAS. Cyzicenum, ostendunt BARONIUS ad an. Christ. 496., BELLARMIN. L. de Scriptor. Eccles.; tum hic L. 2. cap. 27.

Sed, inquires, juxta THEODORETUM Dial. 1. *Immutabilis* (opp. t. 4. p. 18. A.), in Eucharistia symbola, panis et vinum donata sunt nomine corporis et sanguinis Christi, sicut a Jacobo Patriarcha Gen. 49. vinum donatum est nomine sanguinis Christi, et Christus Joan. 15. se vocavit granum frumenti; atqui nec hic, nec in cit. loc. Gen. transsubstantiatio aliqua idcirco intelligitur; ergo nec talem intellexit in Eucharistia THEODORETUS.

R. 1°. Eundem locum cum limitatione exponere debent adversarii contra

Calvinistas, ne Eucharistia sit mera corporis et sanguinis Christi figura, sicut locutiones illae Joan. 15. et Gen. 49. non nisi figuratae sunt. Unde

R. 2°. D. M. Comparat has propositiones quoad aliquid, nimirum praecise quoad permutationem nominum, vel appellationem C. quoad omnia, etiam rationem appellandi N. Comparatio illa praecise in permutatione nominum heret, quatenus scilicet in veteri Lege symbolo vini datum est nomen sanguinis Christi in figura; sic in Testamento novo Christus idem nomen indidit vino, sed cum veritate; nam, ut dictum, in Dial. 2. convenerant Orthodoxus, h. e. THEODORET. et Eranistes, sive Eutychianus, vinum mutari, converti in sanguinem.

Obmoveri quoque ab adversariis hoc loco solet RUPERTUS Tuitiensis Abbas, qui L. 2. de divin. Offic. c. 2. et 9. (opp. t. 4. edit. Venet. 1751.) et L. 6. in Joan. (t. 3. p. 205.) admittere videtur unionem quamdam hypostaticam corpus Christi inter et panem; eo quod dicat, panem in unitatem personae assumi; sed RUPERTUM explicant alii, eum per assumptionem, non quae per unionem hypostaticam fiat instar humanae in Christo naturae, sed conversionem panis in carnem Christi intelligere, ut, non obstante hac mutatione panis in carnem, unum tantummodo sit corpus Christi in Eucharistia; sicut, non obstante assumptione humanae naturae, unum manet Verbum; eo quod ibidem post consecrationem nihil remanere de panis et vini substantia dicat, nisi *secundum exteriorem speciem quinque sensibus subjectam*; at si eo modo vellet RUPERTUS assumi panem a Christo, quo humanitas est assumpta a Verbo hypostaticae, non solum remaneret panis secundum substantiam exteriorem, sive speciem, sed etiam interiorem, seu substantiam stricte dictam; sicut in Christo tota mansit naturae humanae substantia, nec solum secundum speciem. Alii cum BELLARMINO putant, revera RUPERTUM hac in re aberrasse. Verum, hoc gratis permissio, dubia unius mens officere haud potest caeterorum omnium Patrum consensui.

282. Obj. III. Ex Ratione. 1°. De transsubstantiatione nihil novit prisca Ecclesia, sed inventum est Concilii LATERAN. IV. sub INNOCENT. III. an. 1215.; ergo.

2°. In conversione permanet aliquid prioris materiae, quae sit subjectum commune; ergo et permanebit materia panis in Eucharistia, eritque verum dicere: panis fit corpus Christi; quod negat D. THOM. Vel si nihil remaneat panis, non erit conversio, sed mera panis annihilatio, quod communiter negant Catholici.

3°. Theologi Catholici hodie adhuc inter se litigant, qualis illa sit actio, qua corpus Christi sistitur praesens sic, ut desinat omnino panis; ergo.

Ad 1um. R. Nihil novit de transsubstantiatione quoad rem N. quoad nomen Tr. Quoad rem quod noverit, ex conclus. constat. Quoad nomen ante Concilium LATERAN. IV. jam fuisse in usu, ex PETRO Blesensi epist. 104. (al. 140. ad Petrum Clericum regis Angliae. Edit. Paris. 1667. p. 219. col. 1.) circa annum 1160. liquet: *pane et vino transsubstantiatis, ait, virtute verborum caelestium, in corpus et sanguinem Christi, accidentia, quae prius ibi fuerant, sine subjecto remanent et apparent*. Item ex antiqua professione fidei Tolosanorum apud BARONIUM ad an. Christ. 1178., STEPHANO Aeduensi Tract. de Sacram. cap. 13. (Bibl. magna PP. t. 6. p. 382. B.) aliisque. Sed, esto,

ante sec. XII. non reperiatur vox ista, habet Ecclesia potestatem novas usurpandi voces, ad exprimendum melius dogma catholicum contra hæreticos; ita vox *δμοούσιος* contra Arianos; *θεοτόκος* contra Nestorianos instituta fuit. Unde adversariis licet reponere, quod S. ATHANAS L. de Decretis Synodi NICÆNÆ (opp. t. 1. p. 178. D. Edit. Patavina. 1777.) reponerat Ario aversanti Synodum NICÆNAM ob novitatem nominis, *τοῦ ὁμοούσιου consubstantialis*, quo et fraudes et cavillationes subvertebantur Arianorum: *Etiamsi voces ita in Scripturis non extent; sententia tamen, quam continent, vere in Scripturis habetur.*

Ad 2um. R. D. Ant. In conversione, quæ est generatio, aut alia mutatio naturalis C. Quæ est transsubstantiatio, aut conversio totalis N. In conversione proprie dicta requiritur 1°. Terminus a quo, et ad quem, uterque positivus. 2°. Desitio unius, et successio alterius in eadem ratione, in qua fit conversio. 3°. Dependencia et connexio inter desitionem et successionem. 4°. Aliquid commune, circa quod connexio, et utriusque termini oppositio sit. Quatuor hæc in Eucharistica conversione habentur aliquo duntaxat cum discrimine a conversione vulgari et naturali.

Nam 1°. terminus a quo est desinens panis et vini substantia; terminus ad quem sive succedens est corpus et sanguis Christi; qui termini ambo rem positivam expriment. 2°. Terminus a quo desinit, et ad quem incipit secundum rationem suam propriam; prior quidem est panis, desinens in substantia panis; idem est de vino: posterior est corpus Christi in ratione propria corporis; ac pariter sanguis. 3°. Habetur et connexio illa; ideo enim substantia panis desinit, quia vi verborum ponitur sub accidentibus Christi corpus, ut demonstrabile per verba. 4°. Etiam habetur aliquid utrique termino commune; nimirum species et accidentia, quæ ante inhærebant substantiis panis et vini; nunc vero cum corpore et sanguine Christi unum quoddam compositum morale constituunt. Et hic conversio Eucharistica se nonnihil ab aliis discriminat; in his enim subjectum commune est aliquid prioris remanentis substantiæ, a quo tanquam subjecto educationis terminus ad quem succedens dependentiam dicit; secus, ac in Eucharistia accidit, in quo, ut verificentur verba Christi ex dictis in probat. Conclus., conversio totalis, sive transsubstantiatio accidere debet, h. e. in qua nihil remaneat substantiæ veteris, sed loco hujus subjecti utrique termino communis vices subeunt remanentes panis et vini species.

Hinc ad Cons. patet responsio; nam N. ejus memb. 1um. Alterum D. Erit verum dicere: panis fit corpus Christi, hoc sensu, ut panis se habeat ad modum subjecti educationis, vel tanquam materia cum corpore unum totum constituens N. Ut significetur tantum ordo successionis inter duo extrema inter se comparata, sicut ex nocte dicitur fieri dies C.

Nec propterea vera proprie dicta fit annihilatio panis, aut pariter proprie dicta creatio Christi corporis. Non primum; quia annihilatio proprie dicta est, qua nihil rei illius sive substantialiter, sive accidentaliter remanet ullo modo, sic quidem, ut nihil novi resultet. Pariter creatio proprie dicta rem omnino non extitisse supponit; sed in Eucharistia remanent species, et loco panis corpus Christi ponitur, corpus Christi incipit esse, non simpliciter, sed sub speciebus.

Ad 3um. R. N. Cons. Quia omnes tamen concordant in dogmate; nihil

vero definit Ecclesia, qualis ea actio sit, qua desinente substantia panis Christi corpus sub speciebus ponitur; an sit merus ordo successionis substantiarum, ut VASQUEZ autumat; an sit actio duntaxat uniliva corporis et specierum, ut SOTUS et alii volunt; an actio adductiva, ut SCOTO et BELLARMINO placet; an vero reproductiva actio corporis sub speciebus, sive ut respectiva corporis et specierum, ut cum SEAREZ et TANNERO communiter ac probabiliter Theologi sentiunt? Verum hæc opinionum diversitas quoad actionem illam quid adversariis prodest? Numquid ideo vel Catholici, vel ipsi adversarii incerti hærent, an secunda in Trinitate persona sit vere Filius, aut procedat per generationem, quia variant opiniones in statuenda ratione, propter quam processio Filii sit generatio?

Cæterum hic in actione illa reproductiva acquiescimus prætermissa circa quæstionem hanc scholasticam, aliasque id genus philosophicas ulteriore disputatione, non absque consilio; ut enim observat VASQUEZ 3. p. q. 56. Disput. 18. cap. 1., hujusmodi quæstionibus id solum effectum est, ut mysterium fidei nostræ non modo difficilius ad explicandum, sed etiam adversariorum criminationibus et argutiis fuerit magis expositum. Unde et TRIDENTINI Patres Theologis quibusdam in Concilio quæstiones ejusmodi philosophicas excitantibus sapienter imposuere silentium. Et vero non Theologia philosophiæ, sed hæc substernitur, juxta D. HIERONYMI monitum epist. ad Magnum n. 2. *Legerat (David) in Deuteronomio (c. 21.) Domini voce præceptum, mulieris captivæ radendum caput, supercilia, omnes pilos, et unguis corporis amputandos, et sic eam habendam in conjugio. Quid ergo mirum, si et ego sapientiam secularem propter eloquii venustatem, et membrorum pulchritudinem de ancilla atque captiva Israelitidem facere cupio? et si quidquid in ea mortuum est, idololatriæ, voluptatis, erroris, libidinum, vel præcido, vel rado: et mixtus purissimo corpori vernaculos ex ea genero Domino Sabaoth? Id est: sic philosophiam profanam conjungendam esse Theologiæ, ut illa christiana, non hæc naturalis fiat.*

ARTICULUS II.

QUO MODO CHRISTUS EXISTAT IN EUCHARISTIA? ET QUÆ CIRCA MYSTERIUM HOC INSUPER TENENDA?

283. Dico I. In Eucharistia accidentia vel species panis et vini sunt sine subjecto.

Constat ex Conciliis, LATERANENSIS IV. cap. 1. (Labb. t. 11. p. 143.), ubi inquit: *Cujus (Christi) corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, et vino in sanguinem, potestate divina.* CONSTANTIENSIS, quod Sess. 8. (Labb. t. 12. p. 43. E.) damnat hunc Wicleffi artic. 2um.: *Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem Sacramento.* Ac novissime TRIDENTINO Sessione 13. Can. 2.

Probatur præterea, inde, quod ex una parte, ut evincunt argumenta pro transsubstantiatione allata, fide divina certum sit, desiisse panis et vini substantiam, cui tanquam subjecto suo naturali accidentia inhæserant;